

Előszó

az építőkövek és építőkő-bányák tárgyában írt dolgozathoz,

az abban használt megnevezésekről

Az építőkövek és építőkő-bányák tárgyában írt dolgozathoz előszóként két megjegyzést kell fűzni.

- A dolgozat az építőkő-díszítőkő fogalmakat a szabványoktól eltérve értelmezi.
- A “kőbányaipari” és “kőfaragóipari” építőkövek megkülönböztetést az egykori állami kőbányák szervezeti tagolódása miatt, kényszerűségből használjuk, bár kétségtelen, hogy e szerencsésnek nem mondható megkülönböztetés a kőanyagok feldolgozottságának bizonyos mértékű eltérését is kifejezi.

Az előszó ezekben a kérdésekben a félreértések megelőzését van hivatva szolgálni.

Az építőkő és a díszítőkő fogalma és megnevezése

Az építőkő és a díszítőkő fogalmát a szakmai közvélemény egyformán értelmezi, de a megnevezést különbözőképpen használja.

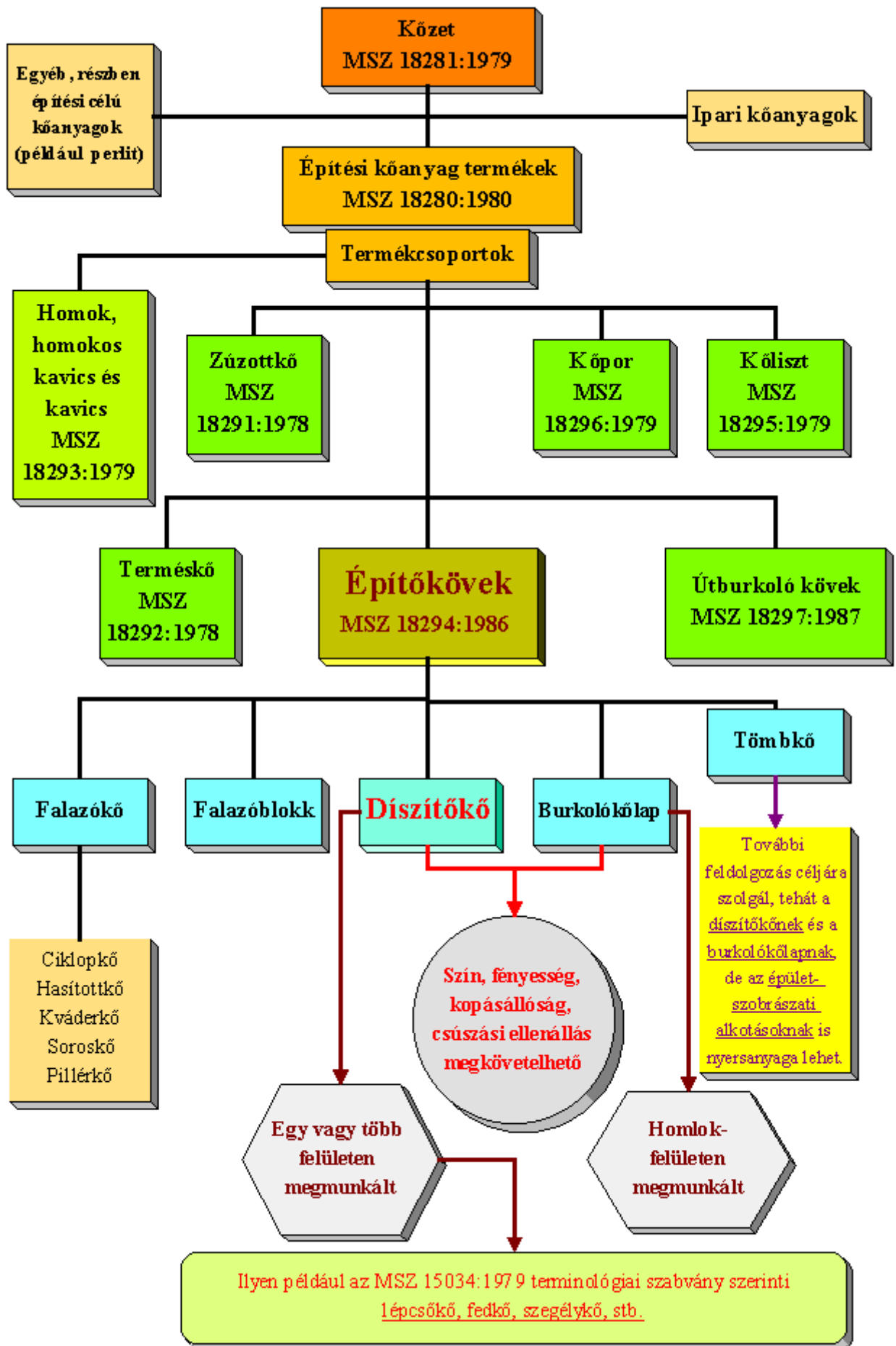
A szakma egyik része követi a magyar nemzeti szabványokban található terminus technicust.

Eszerint a természetes kőzetekből vegyi vagy anyagszerkezeti változtatás nélkül előállított építési kőanyagok - a kőzet jellegében és az előállítás során alkalmazott technológia lényeges vonásaiban különböző - termékcsoportokból állnak. A termékcsoportok egyikét az építőkövek képezik. Az **építőkövek** termékcsoportja alcsoportokból áll, amelyek egyike a **díszítőkő**. E felfogás szerint tehát a díszítőkő az építőkövek egyik fajtája. A díszítőkővel rokonságot mutat a **burkolókőlap**, mert a szín, a fényesség, a kopásállóság, a csúszási ellenállás ebben az alcsoportban is

megkövetelhető. Nem független ezektől a **tömbkő** alcsoport, mert a tömbkő nyersanyaga illetve kiindulási félkész terméke lehet a díszítőkövek és a burkolókőlapnak is.

Szabványaink megnevezési rendszeréről legkönnyebben az alábbi *thesaurus-ábra* segítségével tudunk áttekintést adni.

Látni, hogy az építőkövek szabványos terminus technicusainak felépítése nem a legszerencsésebb, aminek talán az a fő oka, hogy a magyar nyelv szóhasználata szerint a “díszítőkövek” mellé nem lehetett a “nem díszítőkövek” alcsoportját párba állítani.

Ennek következménye, hogy a szakma másik része nem mindenben követi a szabványos megnevezéseket, hanem a gyakorlati fogalom értelmezés híve. Ezt véleményem szerint tudomásul kell venni.

A gyakorlat az **építőköveket** és a **díszítőköveket** egyenrangú kategóriáknak tekintik. E felfogás szerint építőkő minden olyan többé vagy kevésbé megmunkált, alacsonyabb esztétikai szerepű, darabos kőanyag, amelyből minőségi korlátai miatt felületén finoman megmunkált, csiszolt vagy fényezett díszítőkövet előállítani nem lehet.

Amíg magam hajlok és törekszem a szabványos megnevezések használatára - és ez nem érdem, - addig *Klespitz János geológus* barátunk alábbi tanulmányában a gyakorlati fogalom meghatározásokat alkalmazza.

A “kőbányaipari” és a “kőfaragóipari” építőkövek

A “kőbányaipari” és “kőfaragóipari” építőkövek megkülönböztetést az egykori állami kőbányák szervezeti tagolódása miatt, kényszerűségből használjuk honlapunk “Építőkövek és építőkő-bányák” című noteszlapján. Ezzel a csoportosítással eddig máshol - így kimondva - nem találkoztunk.

“Kőbányaipari” építőkőnek az építőkövek azon csoportját tekintjük, amelyeket egykor és voltaképpen ma is olyan kőbányákban állítottak illetve állítanak elő, amelyek fő profilja egy-két bánya kivételével a zúzottkő termelés. Jó közelítéssel azt állíthatjuk, hogy ezek a kőanyagok elsősorban építőkövek, és bár van közöttük díszítőkő minőségű kőanyag is, csiszolásukra, fényezésükre néhány kivételtől eltekintve ritkán került vagy kerül sor.

A “kőbányaipari” építőköveket egykor - csak az utóbbi időket tekintve - a **Kőbányászati Egyesülésbe** (1973-1990) tömörült állami kőbányák termelték, ma zömében (és nem kizárólag) külföldi érdekeltségű (például a **BASALT-KÖZÉPKŐ Kőbányák Kft.**, a **COLAS-ÉSZAKKŐ Bányászati Kft.**, a **MECSEKKŐ Mecseki Kőbányászati Kft.** - hogy a teljesség igénye nélkül, csak a legnagyobb társaságokat említsük – stb.) kőbányákban állítják elő.

“Kőfaragóipari” építőkőnek az építőkövek azon csoportját tekintjük, amelyeket egykor és voltaképpen ma is olyan kőbányákban állítottak illetve állítanak elő, amelyek fő profilja a díszítőkő termelés. Ezek a kőanyagok elsősorban díszítőkövek, amelyek nagy részét csiszolják, fényezik nagylapok, burkolólapok, szerkezeti elemek készítése céljára, más részét feldolgozzák épület-köszobrász munkákhoz.

A “kőfaragóipari” építőköveket egykor az állami **Kőfaragó és Épületszobrászipari Vállalat** (1948-1990) kőbányaiban termelték, amely mára

több kőbánya-kőfaragó társaságra bomlott (például RENESZÁNSZ Kőfaragó Rt. stb.).

Klespitz János okl. geológus alábbiakban közölt tanulmányában a “kőbányaipari” csoportba tartozó kőbányák építőköveinek, díszítőköveinek tulajdonságait tárgyalja. Minthogy azonban ezzel a hazai építőkövekről, díszítőkövekről adott ismertetés - akár csak a nagyobb bányákat tekintve is - nem teljes, kiegészítésképpen **egyszer meg kellene írni** a “kőfaragóipari” építőkövek és építőkö-bányák tulajdonságaival foglalkozó dolgozatot is.

